

SOM start door

30 september 2021

Jan Elen

Beste SOM leden

Het is een grote eer en een nog groter genoegen jullie vandaag in grote getale even te mogen toespreken. Ik mag dat doen als SOM voorzitter, een functie die ik heb mogen overnemen van Joost Lowyck, mijn academische vader, mijn dierbare mentor. Ik kan het niet doen zoals hij het schitterend heeft gedaan maar ik kan en zal me wel door hem laten inspireren.

Dat we hier vandaag in STUK met zovelen samen kunnen komen doet toch heel wat plezier. We kunnen weer dingen doen na een periode die voor elk van jullie zwaar is geweest en allicht nog is. Mogelijk herinneren jullie zich nog het SOM1000 initiatief. Het had tot doel om de rijke, soms verwarrende, soms frustrerende maar vaak ook boeiende en ontroerende ervaringen met corona in onderwijs te registreren; ervaringen zoals die werden opgedaan door leerlingen, leerkrachten, ouders en directies. Om die ervaringen los te weken werden vragen de wereld in gestuurd waarop naar hartenlust kon worden geantwoord. Een van de vragen was wie volgens jou een cadeautje verdient omwille van wat zij of hij tijdens de coronaperiode heeft gedaan. Gegeven dat ik aan de universiteit mag werken en hij mijn grote baas is, stelde ik Luc Sels voor met volgend tekstje.

“Ik denk dat de rector, Luc Sels, een cadeautje verdient, een stressbal om alle frustratie weg te duwen. Hij heeft allerhande beslissingen moeten nemen (en nog steeds), allicht ook beslissingen moeten nemen waar hij het zelf niet mee eens was (is) en dat bij heel veel druk vanuit de universiteit zelf (allerhande experts, facultaire beleidsvoerders, emeriti, vertegenwoordigers, ..) en van buiten de universiteit (andere universiteiten en hogescholen, ministers op Vlaams en federaal niveau, wijze mensen met goede raad, ..). Dat daarbij ook aandacht blijft voor elk individu verdient minimaal vermelding.”

Het cadeautje was voor Luc Sels maar het had net zo goed voor ieder van jullie kunnen zijn geweest. Jullie hebben allemaal moeilijke beslissingen moeten nemen, jullie stonden onder druk vanuit de school, van buiten de school. Bij dit alles hebben jullie elke leerling, leraar, medewerker, ouder alle nodige aandacht gegeven. Jullie hebben als beleidsvoerders misschien niet het onmogelijke mogelijk gemaakt maar dat in elk geval wel voortdurend geprobeerd. En als er hier en daar leerachterstand is opgelopen dan kunnen we dat wijten aan het coronavirus. Maar dat er alsnog leerwinst is gemaakt door velen is in grote mate uw verdienste. Als dat geen stressbal verdient weet ik het niet meer.

We hebben tijdens de coronaperiode veel geleerd. Sommige zinnen zoals ‘is dat een oud handje of een nieuw handje’, ‘uw geluid staat nog af’, ‘horen jullie mij’ hebben een heel eigen leven geleid. We hebben vooral ook geleerd wat school zijn betekent. Het is niet alleen een ‘leerinstituut’, net zo is het een instituut met groot maatschappelijk maar ook en niet in het minst individueel belang. Heel het maatschappelijke bestel rekt op onderwijs. Het leven van velen is in economisch, cultureel maar vooral ook sociaal opzicht als het ware rond onderwijs gebouwd. En u maakt dat onderwijs waar. Wat

we zeker ook hebben geleerd is dat de drie speerpunten van SOM niets aan actualiteitswaarde hebben ingeboet.

- We hebben gemerkt dat niet iedereen aan boord was of bleef. In gesprek gaan over hoe dit alles is kunnen gebeuren, wat de oorzaken zijn geweest van het uitvallen en afhaken van velen, zou een heel interessante SOM oefening kunnen zijn. Het is immers een complex probleem te bekijken vanuit heel veel complementaire en gelaagde perspectieven. Er zijn persoonsgebonden factoren, er zijn materiële factoren, er zijn interactiefactoren maar zeker en vast zijn er ook structurele socio-economische factoren die een rol hebben gespeeld en nog steeds spelen. Nu al kunnen we zeggen dat het verdelen van laptops al dan niet in het kader van de digisprong in het geheel niet zal volstaan om iedereen blijvend aan boord te houden. Nu al kunnen we zeggen dat iedereen aan boord houden voor jullie, voor elke onderwijspartner een complexe uitdaging vormt, eentje waar we met meer kans op succes aan gaan kunnen werken als we het samen doen.
- Betrokkenheid en welbevinden is het tweede speerpunt. Vonden sommigen het aanvankelijk -u weet nog wel maart 2020 met heerlijk lenteweer- wel fijn om niet naar school te hoeven, anderen werden angstig. Geleidelijk bedreigde het aanblijvende, nu eens verzwakkende dan weer versterkte coronagevaar eenieders gemoed. Velen hebben afgezien, velen hebben gemerkt dat een afgezonderd leven een verarmd leven is, dat 'veilig' leven ook ziekmakend kan zijn. Welbevinden krijgt nu terecht de nodige aandacht maar ook hier geldt dat het bewaken, laat staan bevorderen van welbevinden voor elke onderwijsbetrokkene een lastige uitdaging is. Ook dit is voor ons allen een complexe uitdaging waarbij weerom de kans op succes groter wordt als we er samen aan werken.
- En dan is er het derde speerpunt: diversiteit als kracht. Eén van de zaken waar ik en allicht u ook zich zeker in het begin aan geërgerd hebben was wel de berichtgeving. Het leek wel of wij allen in een verkaveling wonen, in een ruim huis met een studeerkamer voor elk kind, eentje met een grote tuin waar natuurlijk een trampoline in staat al dan niet naast een zwembad. Het niet tonen van diversiteit was verschralend en een miskennis van de veerkracht, het doorzettingsvermogen, de creativiteit van allen die niet in een villa wonen. Onze samenleving is gelukkig veel diverser dan werd getoond, onze samenleving is veel multidimensioneler, veel boeiender, veel ontroender dan werd getoond. Er is nog werk aan de winkel om de rijkdom van de multidimensionele diversiteit ten volle te benutten. Ook hier kan samenwerken de kans op succes vergroten.

Aangezien de speerpunten uit het oorspronkelijke charter niets aan actualiteitswaarde hebben ingeboet, ligt ook daar niet de verandering in het vernieuwde charter. Wel is een poging gedaan om na veel overleg en steeds in een fijne en nauwe samenwerking met de stad Leuven, de werkingen van SOM alsook de samenwerking rond en de besluitvorming over die werkingen beter af te stemmen op de realiteit. Samen met jullie allen willen we aan de slag in drie soorten werkingen. Meest bekend zijn de laboratoria. In een laboratorium wordt een erkende onderwijsuitdaging met alle betrokkenen en vanuit een veelheid van perspectieven benaderd. Er wordt geanalyseerd, gedebatteerd en geëxperimenteerd. Een voorbeeld is het laboratorium rond de opvang van vluchtelingen in het onderwijs. Een tweede werking noemen we 'community'. Het gaat in essentie om het bieden van kansen aan mensen om zich met elkaar te verbinden, van en over elkaar te horen, van elkaar te vinden. In Studio brengen we projecten samen die eenmalig of meer structureel kunnen zijn. Het eerder vermelde SOM1000 is een voorbeeld van het eerste, en het opzetten van de zomerscholen zou een

voorbeeld van het tweede kunnen zijn. Willen jullie hier meer over vernemen, Lore en Lotte lichten het geheel om vijf uur concreet toe.

SOM groeit, SOM ontwikkelt en het vernieuwde charter spreekt de hoop uit dat met die veranderingen en vooral met jullie SOM nog meer SOM kan zijn. Daarbij blijft de onderliggende ambitie onveranderd. SOM blijft er naar streven een verbindende vrijplaats te zijn waarin alle betrokkenen bij onderwijs over onderwijs kunnen denken en handelen. Vanuit heel verschillende inhoudelijke, institutionele, persoonlijke perspectieven kunnen we in SOM met elkaar het gesprek aangaan of gezamenlijk de handen aan de ploeg slaan. Het gesprek, de handeling in SOM is daarbij geëngageerd, het gaat over iets, iets dat ons allen dierbaar is, iets dat ontegensprekelijk gesprek vereist, iets dat nuance vraagt, iets dat veel zorg verdient. Het gaat over onderwijs en over onderwijs in de volle betekenis van het woord beter maken.

En beter onderwijs maken, dat gaat mogelijk wat makkelijker door Samen Onderwijs te Maken. Juist daarom zijn we zo blij dat jullie hier allen met velen zijn om het vernieuwde charter te ondersteunen.

Ik dank u hartelijk voor uw aandacht.